

**Komentari HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d. u okviru javne rasprave o
Prijedlogu odluke HAKOM-a kojom se T-Com-u određuju uvjeti Statičkog plana
upravljanja frekvencijskim spektrom s planom upravljanja paricama
- ožujak 2010. -**

I. Uvod

Zahvaljujemo na mogućnosti da kroz javnu raspravu izložimo svoje komentare na Prijedlog odluke HAKOM-a kojom se HT-Hrvatskim telekomunikacijama d.d. (T-Com) određuju uvjeti Statičkog plana upravljanja frekvencijskim spektrom s planom upravljanja paricama (dalje u tekstu: Statički plan) i time skrenemo pažnju na pojedina pitanja koja se u okviru ove javne rasprave nameću važnima.

Makar se Prijedlog odluke HAKOM-a u velikoj mjeri temelji na inicijalnim prijedlozima T-Com-a po pitanju izmjena Standardne ponude T-Com-a za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji (dalje u tekstu: RUO) te sadržaja Statičkog plana, Prijedlog odluke HAKOM-a ipak sadrži i neke nove odredbe/uvjete, na koje ovim putem dostavljamo naše primjedbe i komentare.

II) Točka 2. dispozitiva Prijedloga odluke HAKOM-a – Izmjene RUO-a

Ad 2.2. – članak 1.2. RUO-a

Rok za implementaciju Statičkog plana skraćen je na 6 mjeseci (sa 9 mjeseci), uz obrazloženje kako je prema mišljenju HAKOM-a, rok od 6 mjeseci dovoljan za izradu analize i plana prijelaza izdvojenih lokalnih petlji i postojećih širokopojasnih usluga koje T-Com nudi iz trenutnog statusa u nove profile, te provedbu promjene modela u informatičkim sustavima koji sudjeluju u procesu ukapčanja širokopojasnih i veleprodajnih usluga.

Komentar:

Prijedlog skraćivanja roka za implementaciju Statičkog plana na 6 mjeseci nije moguće podržati.

Naime, proces implementacije Statičkog plana je složen i zahtjevan proces, koji traži kompletnu redefiniciju procesa automatskog izdavanja radnih naloga (proces pronalaženja slobodnih kapaciteta kako za maloprodajne usluge T-Com-a tako i za veleprodajne usluge (prvenstveno ULL) u potpunosti je automatiziran na strani T-Com-a). Prvotni rok za implementaciju Statičkog plana u trajanju od 9 mjeseci, a kojeg je T-Com predložio, realan je rok uzimajući u obzir količinu posla kojeg je potrebno odraditi u okviru implementacije, a osobito uzimajući u obzir zahtjeve vezane uz kvalitetu tog procesa.

Također, posebno je osjetljiv dio posla „prevođenja“ postojećih podataka o ULL-ovima u strukturu koju određuje Statički plan (odnosno Plan upravljanja paricama) jer taj proces predstavlja osnovu za uvođenje Plana upravljanja paricama, a koji je sastavni dio procesa implementacije Statičkog plana.

Prevođenje (tj. migracija) ULL-ova

Statički plan, odnosno poglavlje Plan upravljanja paricama i pripadajuće odredbe RUO-a uvode nova pravila zauzimanja parica unutar osnovne grupe. Sukladno tim pravilima ULL korisnici će biti podijeljeni u nekoliko kategorija (jedna za uskopojasne prijenosne tehnologije i 5 za širokopojasne prijenosne tehnologije, ne uzimajući u obzir anekse). Ova podjela ne odgovara sadašnjoj podjeli u dvije kategorije (uskopojasne i širokopojasne tehnologije). S obzirom da Statički plan prihvaća zatečeno stanje (do pojave interferencijskih smetnji), prevođenje sadašnjih ULL-ova u strukturu koju određuje Statički plan je nužan početni korak. Bez toga se ne može ući u proces implementacije Statičkog plana (Plana upravljanja paricama).

Međutim, kako bi Statički plan (Plan upravljanja paricama) imao svoju svrhu, prevođenje (tj. migraciju) treba obaviti isključivo u skladu s realnim korištenjem na ULL-ovima. To znači da ako ULL korisnik koristi HDSL na predmetnoj ULL onda to tako treba biti i evidentirano. Isto tako vrijedi za sve druge prijenosne tehnologije i profile predviđene Planom. Osobito će osjetljivo biti migriranje ULL-ova u ADSL korisnike po profilima P1 i P2. Ako migracija ne bi odgovarala stvarnom stanju, pri implementaciji Plana došli bismo vrlo brzo u blokadu korištenja parica u osnovnoj grupi jer bi nerealno stanje onemogućavalo uključivanje novih ULL korisnika. Vjerojatnost za takav ishod raste s profilom i duljinom petlje.

Statički plan (Plan upravljanja paricama) je administrativan alat koji treba omogućiti brzo i ispravno uključivanje novih korisnika u skladu s mogućnostima mreže, a u uvjetima povećane složenosti procesa izdvajanja lokalnih petlji u odnosu na sadašnje stanje, i omogućiti njeno maksimalno iskorištenje. Kao takav oslanja se na evidenciju (podatke) o postojećim korisnicima i potrebama novih korisnika. Nedostatak ili manjkavost takvih evidencija značajno umanjuje potencijal Plana, odnosno onemogućava što bolje ukupno iskorištenje mreže. Stoga vjerujemo da je svima u interesu da se u evidenciji podataka o ULL-ovima nalaze točni podaci.

Nakon što HAKOM donese odluku kojom se T-Com-u određuju uvjeti Statičkog plana, novi zahtjevi za ULL podnosili bi se na novim obrascima (tj. izmijenjenim obrascima, iz novog RUO-a, sukladno odluci HAKOM-a), bez obzira što bi se sama implementacija Statičkog plana odgodila za neko određeno vrijeme. Također implementacija Statičkog plana bi započela nakon prikupljanja i sređivanja podataka o postojećim korisnicima jer je to jedan od ključnih ulaznih parametara za izradu i testiranje odgovarajuće programske podrške.

Pozivamo sve operatore korisnike da se uključe kako bi ovaj proces migracije ULL korisnika obavili na način koji je u skladu s interesima svih sudionika na tržištu.

Dakle, proces „prevođenja“ (tj. migracije) ULL-ova zahtijeva usklađivanje podataka između T-Com-a i drugih operatora. Trenutno T-Com posjeduje informaciju da li pojedini operatori

na određenoj lokalnoj petlji imaju uskopojasnu ili širokopojasnu uslugu. Međutim, sve izdvojene lokalne petlje koje se koriste za širokopojasne usluge treba posložiti u profile, sukladno strukturi iz Statičkog plana. Ovaj posao nije moguće odraditi bez suradnje s drugim operatorima.

Također, uvođenje Statičkog plana nameće potrebu za sljedećim aktivnostima:

1. promjena algoritma pretkvalifikacije s obzirom na dva nova značajna parametra:
 - a. udaljenost od razdjelnika – kratka, srednja i duga petlja (novo);
 - b. ukupan broj profila (P1, P2, NB, SHDSL, HDSL) unutar osnovnih grupa (novo);
2. napraviti novi model u bazama podataka i redefinirati procese te testirati sustave.

Dodatno, uvođenje Statičkog plana zahtijeva i nove online izvještaje na podacima starim maksimalno 24 sata:

1. dostup Agenciji podacima o osnovnoj grupi (P1, P2, slobodna parica, HDSL,...);
2. informacija drugim operatorima putem portala o mogućnosti dobivanja traženog profila.

Osim navedenog, potrebno je definirati i nove procese:

1. promjena ULL BB u ULL BB (P1 ili P2)
2. promjena unutar BB profila (ULL BB P1 u ULL BB P2 ili neku drugi profil)

Ujedno skrećemo pažnju da se implementacija Statičkog plana ne može započeti prije nego HAKOM donese odluku o konačnom tekstu Statičkog plana, a s obzirom na kompleksnost i ozbiljnost postupka implementacije. Dosadašnja iskustva i brojne promjene kao i novi zahtjevi, pa i ova javna rasprava, ukazuju da je pitanje Statičkog plana posve otvoreno sve do konačne odluke. Stoga, tek nakon što HAKOM odlukom izmijeni RUO i utvrdi konačni tekst Statičkog plana, biti će moguće pristupiti početku implementacije, dok bi rok cjelokupne implementacije Statičkog plana, što uključuje sve gore navedene aktivnosti, trebalo produžiti na 9 mjeseci.

Prijedlog: Slijedom gore navedenog, predlaže se izmijeniti stavak 2. članka 1.2. RUO-a te dodati novi stavak 3., na način da glase:

„Dodatak 28.18. Standardne ponude stupa na snagu i počinje se primjenjivati po isteku devet (9) mjeseci od dana objave Standardne ponude.

Iznimno od prethodnog stavka, počevši od 15 dana od dana objave ove Standardne ponude svi zahtjevi za izdvajanjem pojedine lokalne petlje podnositi će se na obrascu zahtjeva iz Dodatka 28.5. ove Standardne ponude.“

Pojašnjenja radi, u roku od 9 mjeseci iz stavka 2. članka 1.2. RUO-a provest će se i usklađivanje stanja na postojećim izdvojenim lokalnim petljama sa strukturom koja odgovara Statičkom planu (migracija – prevođenje postojećih ULL-ova).

Također, sve ostale rokove u Odluci i samom Statičkom planu potrebno je uskladiti s ovdje navedenim promjenama u dijelu roka za implementaciju Statičkog plana.

Ad. 2.3. – članak 2.1.1. RUO

Komentar: s obzirom da se u članku 2.1.1. dodaje novi stavak 5, potrebno je napomenuti da taj novi stavak ne zamjenjuje postojeći stavak 5, već postojeći stavci 5, 6, 7 i 8 postaju stavci 6, 7, 8 i 9.

Ad. 2.4. – članak 2.1.2. RUO

Komentar: s obzirom da se u članku 2.1.2. dodaje novi stavak 5, potrebno je napomenuti da taj novi stavak ne zamjenjuje postojeći stavak 5 već isti postaje stavak 6.

Ad 2.5 – članak 4.1. RUO

Pod ovom točkom HAKOM predlaže izmjene tehničkog opisa usluge – fizički vod, u stavku 2. članka 4.1. RUO-a.

Prijedlog: Prijedloge HAKOM-a prihvaćamo osim izmjene za „otpor izolacije“ gdje vrijednosti iz Prijedloga Odluke predlažemo izmijeniti na sljedeći način:

„otpor izolacije (za neprekinute kabele): za nove (tvorničke) kabele $\geq 5000 M\Omega \cdot km$; za kabele u radu: $\geq 10 M\Omega$ “

Komentar:

Smatramo da je potrebno lučiti razliku u vrijednostima otpora izolacije za nove i kabele u eksploataciji. Vrijednost otpora izolacije za kabele u radu temeljimo na praktičnim spoznajama i stvarnim mjerenjima.

Ad 2.8. – članak 4.2.7. RUO-a

Prijedlog novog članka 4.2.7. RUO-u daje pravo T-Com-u pokrenuti postupak privremene obustave usluge sukladno članku 17. RUO-a u slučajevima kad T-Com utvrdi da operator korisnik usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji pruža usluge protivno pravilima iz Statičkog plana.

Komentar:

Kako bi bilo jasno da se u slučaju privremene obustave prema pravilima iz članka 17. RUO-a, a kad razlozi zbog kojih je usluga privremeno obustavljena ne budu otklonjeni u roku od 30 dana od privremene obustave, primjenjuje odredba članka 6.5. RUO-a, predlažemo izmjenu u tekstu članka 4.2.7.

Naime, prema trenutnom tekstu članka 4.2.7. privremena obustava traje *onako dugo dok se nepravilnosti ne otklone*. Međutim, T-Com treba imati pravo otkazati konkretnu izdvojenu lokalnu petlju, sukladno već postojećim pravilima i procedurama iz RUO-a, ako operator korisnik u roku od 30 dana od privremene obustave ne otkloni razloge zbog kojih je došlo do privremene obustave. U protivnom, konkretna petlja bit će zauzeta a preko iste se neće pružati usluge krajnjim korisnicima, što će imati za posljedicu smanjenu učinkovitost uporabe pristupne mreže T-Com-a.

Prijedlog: Članak 4.2.7. mijenja se i glasi:

„U slučaju da T-Com utvrdi da Operator korisnik Standardne ponude na izdvojenoj lokalnoj petlji pruža širokopoljasne prijenosne tehnologije protivno pravilima korištenja širokopoljasne prijenosne tehnologije i profila, utvrđenim u poglavlju 4.1.2. ove Standardne ponude i poglavlju 7. Dodatka 28.18. ove Standardne ponude i/ili ako Operator korisnik na izdvojenoj lokalnoj petlji koristi prijenosnu tehnologiju/profil koji nije ugovoren, T-Com će, uz pisanu obavijest Operatoru korisniku Standardne ponude 15 dana unaprijed, privremeno obustaviti pružanje usluge izdvojene lokalne petlje sukladno članku 17. ove Standardne ponude.

U slučaju iz prethodnog stavka, privremena obustava pružanja usluge iz članka 17. ove Standardne ponude trajat će onako dugo dok Operator korisnik Standardne ponude ne uskladi korištenje izdvojene lokalne petlje s ugovorenom širokopoljasnom prijenosnom tehnologijom i profilom na istoj, odnosno dok Operator korisnik ne prijeđe na odgovarajuću širokopoljasnu prijenosnu tehnologiju i profil, sukladno pravilima korištenja širokopoljasnih tehnologija i profila, iz poglavlja 4.1.2. ove Standardne ponude i poglavlja 7. Dodatka 28.18. ove Standardne ponude.

U svakom slučaju, T-Com može otkazati upredenu metalnu paricu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji sukladno članku 6.5. ove Standardne ponude ako je pružanje usluge privremeno obustavljeno u skladu s člankom 17. ove Standardne ponude, a razlozi koji su uzrokovali privremenu obustavu nisu otklonjeni od strane Operatora korisnika Standardne ponude u roku od 30 dana od dana privremene obustave pružanja usluge.“

Ad 2.11 – članak 6.2. RUO-a

Pod ovom točkom Prijedloga Odluke, HAKOM uvodi određene izmjene u inicijalni prijedlog T-Com-a, a po kojim pitanjima se ispod detaljnije očitujemo i dajemo naše prijedloge. Na mjestima gdje se spominju „postojeći stavci“ misli se na stavke iz trenutno važećeg RUO-a, dok se na mjestima gdje se spominju „novi stavci“ misli na stavke koje HAKOM putem Prijedloga odluke predlaže ubaciti u RUO-o, odnosno stavke koji mijenjaju svoju numeraciju uslijed dodavanja novih stavaka u isti članak.

1) T-Com predlaže izmjene u novim stavcima 6-13. u članku 6.2. RUO-a

1A) Definiranje kriterija za korištenje širokopoljasnih tehnologija/profila

Komentar:

U svrhu izbjegavanja dvojbi, potrebno je precizno odrediti što se smatra pod „kriterijima za korištenje tražene širokopojasne tehnologije i profila“ iz novog stavka 8. članku 6.2. RUO-a

1B) Rok za odgovor operatoru, rok za realizaciju izdvojene lokalne petlje

HAKOM je predložio dodatne izmjene u novim stavcima 8, 9 i 10 u članku 6.2. RUO-a, u smislu da je smanjen rok za ispitivanje zadovoljava li konkretna parica važeće kriterije za korištenje tražene širokopojasne tehnologije i profila/obavijest operatoru o tome, kao i rok za provjeru širokopojasne prijenosne tehnologije/profila kojeg je moguće realizirati na zatraženoj lokalnoj petlji, sa pet (5) radnih dana na tri (3) radna dana, te je uveden novi rok od tri (3) radna dana za provjeru kriterija i realizaciju zatražene širokopojasne tehnologije/profila u slučaju već izdvojenih lokalnih petlji.

Komentar:

Ovakvo skraćivanje rokova nije moguće podržati s obzirom da se time znatno zadire u postojeće rokove koje T-Com ima za provjeru dostupnosti zatraženih kapaciteta. Naime, T-Com u svrhu ispitivanja dostupnosti zatraženih kapaciteta treba provesti niz aktivnosti, što zahtijeva razumni vremenski rok, a osobito ako se uzme u obzir da će T-Com po uvođenju Statičkog plana vršiti i niz dodatnih provjera, od kojih će se mnoge vršiti i ručno.

Naime, činjenica je da novi koncept procesa ugovaranja pojedine izdvojene lokalne petlje za potrebe širokopojasnih tehnologija/profila, koji je opisan u novim stavcima 6 – 13 uključuje nove elemente – provjeru dostupne tehnologije/profila (u slučaju kad zatražena tehnologija/profil nisu dostupni – dalje u tekstu: Dostupna tehnologija/profil) i obavijest Operatoru korisniku o Dostupnoj tehnologiji/profilu, a potom i očitovanje operatora na takvu ponudu od strane T-Com-a.

Makar operatoru treba ostaviti odgovarajući rok za očitovanje na obavijest o Dostupnoj tehnologiji/profilu, **takav rok ne bi smio u konačnici imati za posljedicu skraćivanje rokova koje T-Com ima za realizaciju izdvojene lokalne petlje.** Naime, u razdoblju dok operator ne pošalje T-Com-u odgovor na obavijest o Dostupnoj tehnologiji/profilu, **T-Com ne može vršiti nikakve aktivnosti u dijelu realizacije izdvojene lokalne petlje**, što znači da se to razdoblje ne bi ni smjelo ubrojiti u rok realizacije.

Drugim riječima, T-Com može nastaviti s aktivnostima u dijelu realizacije tek nakon što Operator korisnik pošalje T-Com-u svoj pristanak na realizaciju Dostupne tehnologije/profila.

Ako bi od ukupnog roka za realizaciju izdvojene lokalne petlje 2 radna dana otpala na očitovanje operatora o Dostupnoj tehnologiji, **T-Com bi u svakom slučaju imao manje od 10 radnih dana od primitka zahtjeva za realizaciju izdvojene lokalne petlje, što nije u skladu s rokovima koje T-Com ima za realizaciju prema trenutno važećem RUO-u niti je isto moguće poslovno i tehnički podržati.**

Stoga, rok za odgovor operatora na obavijest o Dostupnoj tehnologiji/profilu ne bi se smio računati u rokove za realizaciju izdvojene lokalne petlje.

Dalje, T-Com ne može pristati na skraćivanje roka za ispitivanje tehničke mogućnosti (sa pet na tri radna dana) i iz razloga što se uvijek mora računati na potreban ručni rad u provjerama sustava ili odlazak na teren zbog provjere stanja u mreži kada se ne može sa sigurnošću ispitati tehnička mogućnost automatizmom u sustavima.

Jedino se radom djelatnika na terenu može provjeriti stanje sekundarne mreže, zračne mreže, te pojedinih improvizacija koje su rađene tijekom dugog niza godina (telekomunikacijske mreže egzistiraju već niz godina i mijenjaju se bilo uslijed promjene važećih propisa bilo zbog promjene i unapređenja prijenosnih tehnologija).

HAKOM u obrazloženju Odluke kao argument za skraćivanje rokova navodi uvođenje web aplikacije (točka 6 dispozitiva Prijedloga odluke) za provjeru raspoloživosti širokopojsnih tehnologija/profila. Međutim, HAKOM pri tome ne uzima u obzir sljedeće:

- Predmetna aplikacija i proces podnošenja zahtjeva su potpuno neovisni procesi i stoga ne mogu biti dovedeni u vezu jedan s drugim. Aplikacija za provjeru raspoloživosti je zamišljena i dogovorena s HAKOM-om kao informativna aplikacija koja pomaže operatoru korisniku kod podnošenja zahtjeva. Operator korisnik nema obvezu korištenja te aplikacije i može podnijeti zahtjev izravno, što znači da zahtjev koji podnosi ne mora imati nikakve veze s informacijama koje bi dobio s predmetne web aplikacije. Također, ako i koristi web aplikaciju, vrijeme u kojem će podnijeti zahtjev može biti jako varijabilno i informacije mogu zastarjeti. Dakle, nema jamstva da je podneseni zahtjev u skladu s informacijom koju je operator korisnik dobio s web aplikacije odnosno da ju je uopće i koristio i kada.
- Podaci na web aplikaciji će biti stari 24 sata, što znači da u trenutku provjere raspoloživosti, informacije koje aplikacija pokaže ne moraju odražavati točno stanje. Također, zahtjevi pristižu nekim redom i dok se ne riješe ne ulaze u bazu podataka. To znači da bi neki zahtjev koji je u tijeku rješavanja mogao promijeniti stanje raspoloživosti, a o čemu se saznanja mogu dobiti tek naknadno. Ovo može igrati ulogu i unutar samo 24 sata! Općenito, ni u kom slučaju ne može se jamčiti potpuna točnost podataka s web aplikacije.
- Saznanja o alternativnoj parici nije moguće dobiti putem web aplikacije, što je detaljnije obrazloženo u komentarima za točku 6. dispozitiva Prijedloga odluke (ispod).
- Kod zahtjeva za promjenom tehnologije/profila situacija je gotovo istovjetna kao i kod zahtjeva za novom paricom, sve situacije opisane s novom paricom mogu se dogoditi i ovdje. Stoga nema nikakvog opravdanja u tom slučaju skraćivati ili strukturno mijenjati rokove.

Ukupno gledano, sve gore navedeno znači da proces ispitivanja mogućnosti u svakom slučaju (bez obzira da li se radi o već izdvojenoj ili novoj lokalnoj petlji)

mora uvijek započeti isključivo činom podnošenja zahtjeva, a pri tom je za ispitivanje mogućnosti uvijek potrebno inače predviđenih 5 radnih dana.

Skrećemo pažnju da je uvođenjem Statičkog plana proces dodjele izdvojene lokalne petlje značajno složeniji u odnosu na sadašnje stanje i da je zadržavanje postojećih rokova uspjeh za koji će T-Com uložiti dodatni napor i dodatne resurse. Svako skraćivanje rokova se ne može podržati, barem ne za sada.

Također, ne možemo prihvatiti ni uvođenje novog roka od tri (3) radna dana za realizaciju izdvojene lokalne petlje kada operator korisnik traži promjenu tehnologije/profila na već postojećoj parici koju koristi (prijedlog novog stavka 9 u članku 6.2. RUO-a). Prema našem mišljenju, **u ovom slučaju bio bi prikladan rok u trajanju od pet (5) radnih dana od dana zaprimanja potpunog zahtjeva.**

Dalje, prema proceduri koju predviđaju novi stavci 6 – 13 u članku 6.2., T-Com će ako utvrdi da parica ne zadovoljava kriterije za korištenje tražene širokopolasne tehnologije i profila ispitati i ponuditi mogućnost prebacivanja na alternativnu paricu, međutim, ako ni ova mogućnost u konkretnom slučaju ne bude postojala, T-Com će poslati Operatoru korisniku obavijest o širokopolasnoj prijenosnoj tehnologiji i profilu koji je moguće realizirati (Dostupna tehnologija/profil).

Međutim, ovdje ističemo kako ta obavijest o Dostupnoj tehnologiji/profilu ima isključivo **informativni karakter** te da ista ne predstavlja prihvatanje zahtjeva Operatora korisnika, kao ni ponudu T-Com-a. Drugim riječima, ova obavijest je informacija o alternativnoj tehnologiji/profilu ali T-Com istu ne može jamčiti, uzimajući u obzir sve što je gore već navedeno.

Što se tiče rokova za realizaciju Dostupne tehnologije/profila, a nakon što Operator korisnik potvrdi realizaciju iste, držimo **kako je predviđeni rok od pet (5) radnih dana po zaprimanju odgovora Operatora korisnika moguće prihvatiti jedino u slučaju promjene postojeće tehnologije/profila na već izdvojenim lokalnim petljama. Za izdvajanje novih lokalnih petlji moguće je podržati jedino rokove koji su već predviđeni u RUO-u za realizaciju izdvojene lokalne petlje (10/20 radnih dana od zaprimanja potpunog zahtjeva za izdvajanje pojedine lokalne petlje, sukladno postojećem stavku 6. članka 6.2. RUO-a).**

Prijedlog:

Slijedom svega gore navedenog, predlaže se **izmijeniti nove stavke 6-13 u članku 6.2. RUO-a** tako da isti glase:

„Procedura obrade potpunog Zahtjeva za izdvajanje pojedine lokalne petlje za širokopolasne prijenosne tehnologije započinje provjerom dostupnosti tražene širokopolasne prijenosne tehnologije i profila za izdvojenu lokalnu petlju, odnosno za dijeljeni izdvojeni pristup.

U slučaju da Operator korisnik Standardne ponude želi jednu od dolje navedenih opcija, Operator korisnik mora podnijeti novi Zahtjev za izdvajanje pojedine lokalne petlje (uz obaveznu naznaku Kvalitete parice za širokopolasne

prijenosne tehnologije te pripadajućeg profila), u skladu s odredbama ovog članka:

- 1. izdvojenu lokalnu petlju za pružanje usluga na temelju širokopojasne prijenosne tehnologije*
- 2. na postojećoj metalnoj parici izdvojenoj za pružanje usluga na temelju uskopojasne prijenosne tehnologije želi pružati usluge na temelju širokopojasne prijenosne tehnologije, na osnovu zahtjeva krajnjeg korisnika ili iz nekog drugog razloga*
- 3. na postojećoj metalnoj parici izdvojenoj za pružanje usluga na temelju širokopojasne prijenosne tehnologije želi koristiti drugačiju širokopojasnu prijenosnu tehnologiju i profil od ugovorenog*

T-Com će ispitati zadovoljava li predmetna parica važeće kriterije za korištenje tražene širokopojasne tehnologije i profila, kako su isti navedeni u poglavljima 4.1.2. ove Standardne ponude i poglavlju 7. Dodatka 28.18. ove Standardne ponude, te o istome informirati Operatora korisnika Standardne ponude u roku do pet (5) radnih dana nakon primitka zahtjeva.

Ako se Zahtjev za izdvajanje lokalne petlje za širokopojasne prijenosne tehnologije odnosio na slučajeve pod točkama 2) i 3) iz stavka 7. ovog članka i ako su kriteriji za korištenje tražene širokopojasne tehnologije i profila zadovoljeni, T-Com je dužan omogućiti Operatoru korisniku Standardne ponude realizaciju zatražene širokopojasne prijenosne tehnologije i profila u roku do pet (5) radnih dana od dana zaprimanja potpunog zahtjeva.

Ako T-Com utvrdi da predmetna parica ne zadovoljava važeće kriterije za korištenje tražene širokopojasne tehnologije i profila, T-Com će ispitati i ponuditi mogućnost prebacivanja na alternativnu slobodnu paricu s istog primarnog objekta koja te uvjete zadovoljava. Ukoliko ovaj uvjet ne može biti ispunjen T-Com će u roku do pet (5) radnih dana od zaprimanja potpunog zahtjeva poslati Operatoru korisniku obavijest o širokopojasnoj prijenosnoj tehnologiji i profilu koji je moguće realizirati na zatraženoj lokalnoj petlji (dalje u tekstu: Dostupna tehnologija/profil). Ova obavijest je informativnog karaktera te se ista neće smatrati prihvatom zahtjeva Operatora korisnika niti će se smatrati ponudom u smislu odredbi Zakona o obveznim odnosima.

Operator korisnik je dužan u roku od dva (2) radna dana od zaprimanja obavijesti o Dostupnoj tehnologiji/profilu putem web sučelja odgovoriti T-Com-u da li prihvaća realizaciju Dostupne tehnologije/profila na zatraženoj lokalnoj petlji. Ako Operator korisnik odbije realizaciju Dostupne tehnologije/profila ili propusti odgovoriti u roku iz prethodne rečenice, T-Com može odbiti zahtjev Operatora korisnika za izdvajanje lokalne petlje za širokopojasne prijenosne tehnologije.

Nakon što Operator korisnik putem web sučelja potvrdi da želi koristiti Dostupnu tehnologiju/profil prema obavijesti T-Com-a, a Zahtjev Operatora korisnika za izdvajanje lokalne petlje za širokopojasne prijenosne tehnologije se odnosio na slučajeve pod 2) i 3) iz stavka 7. ovog članka, T-Com će realizirati Dostupnu tehnologiju/profil u roku od (5) radnih dana od

zaprimanja potvrde Operatora korisnika o korištenju Dostupne tehnologije/profila na izdvojenoj lokalnoj petlji. Ako je riječ o parici koja nije izdvojena, tj. o slučaju pod točkom 1) iz stavka 7. ovog članka, primjenjuju se rokovi za realizaciju iz stavka 14. ovog članka (stavak koji počinje sa: T-Com će realizirati zatraženu upredenu metalnu paricu u roku od 10 radnih dana...“).

Ako se odbijeni zahtjev za izdvajanje lokalne petlje za širokopojasne prijenosne tehnologije odnosio na već izdvojenu lokalnu petlju za uskopojasne prijenosne tehnologije, odnosno na izdvojenu lokalnu petlju za širokopojasne prijenosne tehnologije s ugovorenom drugačijom širokopojasnom prijenosnom tehnologijom i profilom, Operatoru korisniku Standardne ponude će ostati na korištenje prvobitno izdvojena lokalna petlja za usluge na temelju uskopojasne prijenosne tehnologije, odnosno prvobitno izdvojena lokalna petlja za usluge na temelju širokopojasne prijenosne tehnologije s prvobitno ugovorenom širokopojasnom prijenosnom tehnologijom i profilom, do eventualnog otkaza izdvojene lokalne petlje.“.

Usljed dodavanja novih stavaka 6 – 13 u članak 6.2. RUO-a, postojeći stavci 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13 postaju stavci 14, 15, 16 17, 18, 19, 20 i 21.

Također, uzimajući u obzir komentare pod 1B gore predlaže se izmijeniti i **postojeći stavak 6 (novi stavak 14) članka 6.2. RUO-a**, u dijelu rokova za realizaciju izdvojene lokalne petlje, na način da se izričito navede kako se rok za odgovor Operatora korisnika na obavijest o Dostupnoj tehnologiji/profilu ne računa u trajanje rokova za realizaciju. Ujedno, s obzirom da prema pravilima iz Statičkog plana, realizacija zatražene upredene metalne parice za točno određenu širokopojasnu tehnologiju/profil ovisi o ispunjenju kriterija za korištenje širokopojasne tehnologije i profila navedenih u Statičkom planu, potrebno je dodatno izmijeniti postojeći stavak 6. (novi stavak 14) iz članka 6.2. RUO-a na način da se na kraju istog doda nova rečenica.

Sukladno gore navedenom, postojeći stavak 6 (novi stavak 14) članka 6.2. RUO-a mijenja se i glasi:

„T-Com će realizirati zatraženu upredenu metalnu paricu u roku od 10 radnih dana od dana zaprimanja potpunog zahtjeva za izdvajanje pojedine lokalne petlje. Postojeća upredena metalna parica koja se trenutno ne koristi bit će realizirana u roku od 20 radnih dana od dana zaprimanja potpunog zahtjeva za izdvajanje pojedine lokalne petlje. U trajanje ovih rokova neće se uračunati razdoblje od trenutka kada je T-Com uputio Operatoru korisniku obavijest o Dostupnoj tehnologiji/profilu do trenutka kada T-Com zaprimi odgovor Operatora korisnika o tome da li prihvaća realizaciju Dostupne tehnologije/profila, sukladno stavcima 10. i 11. ovog članka. Novo realiziranu paricu potrebno je označiti s odgovarajućom oznakom koja se odnosi na određenog Operatora korisnika Standardne ponude i identifikacijsku oznaku (ID) izdvojene lokalne petlje. T-Com će realizirati upredene metalne parice koje se traže za potrebe širokopojasnih prijenosnih tehnologija u rokovima iz ovog stavka pod uvjetom ispunjenja kriterija za korištenje širokopojasnih

tehnologija i profila navedenih u poglavljima 4.1.2. ove Standardne ponude i poglavlju 7. Dodatka 28.18. ove Standardne ponude.“

Ad 2.14 – članak 17. RUO-a

1) Novi stavak 4.

HAKOM ovom točkom Prijedloga Odluke predlaže dodavanje novog stavka 4. u članak 17. RUO-a, koji bi T-Com-u dao pravo vršiti spektralna mjerenja na izdvojenoj lokalnoj petlji ako postoji opravdana sumnja da Operator korisnik koristi širokopojasnu prijenosnu tehnologiju ili profil protivno uvjetima navedenim u RUO-u, odnosno, protivno ugovorenoj tehnologiji/profilu.

Kao modaliteti mjerenja predviđaju se:

- 1) mjerenje bez isključenja usluge (i bez prethodne najave Operatoru korisniku) i
- 2) mjerenja uz isključenje usluge (uz prethodnu najavu regulatornom tijelu s pripadajućim obrazloženjem najmanje 8 dana unaprijed, te uz prethodno odobrenje regulatornog tijela)

Komentar:

Za utvrđivanje profila definiranih Statičkim planom potrebno je utvrditi slijedeće parametre:

- tehnologija
- brzina
- maksimalna SNR margina

Korištena tehnologija može se utvrditi mjerenjem frekvencijskog spektra.

Korištenjem visokoomske sonde tj. bez prekida korisničke petlje može se utvrditi samo korištena tehnologija odnosno da li se koristi uskopojasna ili širokopojasna prijenosna tehnologija.

Brzina između DSLAM-a i CPE može se utvrditi mjerenjem sa instrumentom koji podržava mjernu metodu s prekidom korisničke petlje.

Druga metoda je provjera parametara na opremi kod korisnika ili kod operatora.

Maksimalna SNR margina koja se definira na DSLAM opremi može se utvrditi mjerenjem instrumentom koji podržava mjernu metodu s prekidom korisničke petlje.

Druga metoda je provjera parametara na opremi kod korisnika ili kod operatora.

Sa mjernim instrumentima koji su raspoloživi u T-Com-u može se utvrditi slijedeće:
Bez prekida korisničke petlje:

- utvrđujemo tehnologiju mjerenjem frekvencijskog spektra

Sa prekidom korisničke petlje:

- brzina na liniji
- maksimalna SNR margina

Drugim riječima, profil se ne može utvrditi mjerenjem bez prekida korisničke petlje.

Uzimajući gore navedeno u obzir, a osobito činjenicu da bi se u konkretnom slučaju mjerenja vršila radi opravdane sumnje da Operator korisnik na konkretnoj izdvojenoj lokalnoj petlji koristi nedopuštene tehnologije/profile, spomenuta mjerenja treba vršiti **bez prethodne najave Operatoru korisniku**. U protivnom bi se otvorila mogućnost naknadnih prilagodbi stanja na lokalnoj petlji, što bi potencijalno onemogućilo stvarni nadzor postupanja po pravilima iz Statičkog plana, **a time i otvorila mogućnost smetnji u funkcioniranju/cjelovitosti mreže T-Com-a i umanjeње kvalitete usluga koje se pružaju krajnjim korisnicima, koje se ne bi mogle otkloniti**.

S obzirom da prekid usluge radi utvrđivanja profila kojeg korisnik koristi **traje najviše tri minute (u najgorem slučaju)** smatramo da o istome nije potrebno obavještavati ni operatora ni HAKOM.

Prijedlog: Slijedom gore navedenog predlaže se izmjena novog stavka 4. u članku 17. RUO-a, tako da isti glasi:

„Također, T-Com ima pravo bez prethodne najave privremeno obustaviti uslugu radi vršenja mjerenja na izdvojenoj lokalnoj petlji ako postoji opravdana sumnja da Operator korisnik koristi širokopojasnu prijenosnu tehnologiju ili profil za širokopojasne prijenosne tehnologije na izdvojenoj lokalnoj petlji, odnosno na dijeljenom pristupu, protivno uvjetima navedenim u ovoj Standardnoj ponudi, odnosno da koristi profil ili prijenosnu tehnologiju koja nije ugovorena. U tom slučaju Operator korisnik neće imati pravo na naknadu bilo kakve štete od T-Com-a.“

Također, predlaže se ponovo i izmjena u članku 24., dodavanjem zadnjeg stavka koji glasi:

„T-Com ima pravo vršiti mjerenja na izdvojenoj lokalnoj petlji koja imaju za posljedicu privremenu obustavu usluge i to bez prethodne najave Operatoru korisniku, kako je to predviđeno u članku 17. stavak 4. ove Standardne ponude.“

Ujedno, s obzirom da se u članku 17. dodaje novi stavak 4, potrebno je napomenuti da taj novi stavak ne zamjenjuje postojeći stavak 4, već postojeći stavci 4, 5, 6 i 7 postaju stavci 5, 6, 7 i 8.

2) Izmjene stavka 2.

Prijedlog: T-Com predlaže u članku 17. stavak 2. dodati crticu koja glasi:

„- ako Operator korisnik ne postupi po obvezi smanjenja maksimalne margine sukladno obvezi iz članka 4.1.2. ove Standardne ponude“

Obrazloženje:

Ova izmjena je potrebna kako bi se osiguralo poštivanje pravila smanjenja margine sukladno Odluci Vijeća Agencije klasa: UP/I-344-01/08-01/537, ur.broj: 376-09-04-12, od 31. kolovoza 2009. U protivnom, tj. ako ne bude propisana sankcija, neće postojati ni

mogućnost nadzora na ispunjenjem obveza po spomenutoj Odluci Vijeća Agencije, a što može štetiti i učinkovitoj uporabi pristupne mreže.

III) Točke 5 i 6 dispozitiva

1) Općenito

Imajući u vidu komentare navedene pod Ad 2.11., a radi otklanjanja mogućnosti eventualnog pogrešnog tumačenja podataka s predmetnih web aplikacija ponovo naglašavamo da informacije s web aplikacija ne mogu biti 100% točne i stoga T-Com ne može jamčiti da pružene informacije odgovaraju u potpunosti stvarnoj situaciji u mreži T-Coma. Stoga niti provjera dostupnosti profila putem web sučelja ne može garantirati da u trenutku kada operator dostavi zahtjev provjerena parica i dalje bude dostupna.

Prijedlog: U oba slučaja, točka 5. i točka 6. dispozitiva, nakon zadnje rečenice dodaje se još jedna rečenica:

„Predmetna aplikacija je informativna jer uslijed stalnog odvijanja radnih procesa ne može uvijek dati potpuno točne podatke o stanju u mreži. Stoga, HT ne jamči da pružene informacije odgovaraju stvarnoj situaciji u mreži HT-a. Ako Operator korisnik želi zajamčene parametre za paricu, Operator korisnik treba zatražiti posebnu tehničku provjeru temeljem prethodnog zahtjeva.“

2) On-line uvid u mogućnost „alternativne parice“ – točka 6 dispozitiva

Točkom 6 dispozitiva Prijedloga Odluke obvezuje se T-Com da po isteku roka za implementaciju Statičkog plana, između ostalog, omogući kroz web aplikaciju, putem korisničkog imena i lozinke:

- provjeru mogućnosti prebacivanja na alternativnu slobodnu paricu s primarnog objekta, uz obvezu ažuriranja podataka najkasnije svakih 24 sata.

Komentar:

Ovaj prijedlog HAKOM-a nismo u mogućnosti podržati iz razloga što se **određivanje alternativne slobodne parice ne radi uvijek automatski** jer to nije jednoznačan proces već obuhvaća i do nekoliko koraka, pri čemu je potrebno donositi odluku o idućem koraku. Dakle, taj proces obuhvaća više aktivnosti od kojih neke moraju obaviti djelatnici ručnim radom na terenu. U pojedinim slučajevima potrebno je postojećeg pretplatnika prespojiti na neku drugu paricu jer potencijalna alternativna parica ne mora nužno biti slobodna što uzrokuje dodatne provjere i dodatne troškove, a proces izdavanja radnog naloga se radi ručno.

Uzimajući ovo u obzir, nismo u mogućnosti osigurati automatsku provjeru dostupnosti alternativne parice.

Prijedlog: Uzimajući gore navedeno u obzir, kao i naše komentare pod točkom Ad 2.2. gore, predlaže se izmijeniti točku 6. dispozitiva Prijedloga Odluke HAKOM-a tako da glasi:

„Obvezuje se HT da od početka primjene Statičkog plana upravljanja frekvencijskim spektrom s planom upravljanja paricama, sukladno točkama 1. i 2. ove Odluke, Operatorima korisnicima omogući kroz web aplikaciju, putem korisničkog imena i lozinke, provjeru raspoloživosti širokopolasnih prijenosnih tehnologija i profila za traženu lokalnu petlju (sukladno Statičkom planu upravljanja frekvencijskim spektrom s planom upravljanja paricama) na predmetnoj parici putem unosa pretplatničkog broja, uz obvezu ažuriranja podataka najkasnije svakih 24 sata.“

IV) Prijedlozi dodatnih izmjena u RUO-u

Komentar i prijedlog: S obzirom da T-Com treba imati mogućnost odbiti zahtjev za izdvojenu lokalnu petlju za širokopolasne tehnologije u slučaju kad se utvrdi da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni kriteriji za korištenje tražene širokopolasne tehnologije i profila, kako su isti navedeni u poglavljima 4.1.2. RUO-a i poglavlju 7. Dodatka 28.18. RUO-a, potrebno je dopuniti članak 8. stavak 1. na način da se istome doda nova točka 4. koja glasi:

„4. ako na lokalnoj petlji nisu ispunjeni kriteriji za korištenje tražene širokopolasne tehnologije i profila, kako su isti navedeni u poglavljima 4.1.2 ove Standardne ponude i poglavlju 7. Dodatka 28.18. ove Standardne ponude.“

V) Prijedlozi izmjena T-Com-a u dijelu teksta Statičkog plana

1) Članak 4.2. HDSL

Ispravak:

Umjesto „U skladu s RUO H0, H02 i H04 u članku 4.1.2.“
Trebalo „U skladu s RUO H01 i H02 u članku 4.1.2.“

2) Članak 4.2. HDSL

Ispravak:

Umjesto „U skladu s RUO H06 u članku 4.1.2.“
Trebalo „U skladu s RUO H03 i H04 u članku 4.1.2.“

3) Članak 4.3. SHDSL

Ispravak:

Umjesto „U skladu s RUO H03 u članku 4.1.2.“
Trebalo „U skladu s RUO H05 u članku 4.1.2.“

4) Članak 7.2.

Prijedlog: U tablici 7.2.1. u drugom redu kod oznake P2 staviti zvjezdicu, te pod zvjezdicom dopisati tekst:

„Profil P2 definiran je kao profil koji pruža minimalnu brzinu od 5 Mbit/s s $MaxSNRM=31$ dB. Stvarno raspoloživa brzina ovisi o nizu faktora poput izvorne kvalitete same parice, starosti kabela, popunjenosti osnovne grupe, vrsti prijenosnih sustava u osnovnoj grupi, duljini pretplatničke parice, okruženju u kojem se kabel nalazi (osobito energetska) i dr. te stoga T-Com u okviru ovog profila ne može jamčiti da će se uvijek moći pružati i veće brzine od 5 Mbit/s.

Ostali uvjeti korištenja tehnologija i profila određeni su ostalim poglavljima Plana.“

Obrazloženje:

Jasnoće radi te zbog sprječavanja dvojbi potrebno je osobito naglasiti da profil P2 ne jamči mogućnost održavanja cijele lepeze komercijalnih profila iznad 5 Mbit/s. Stoga, postoji mogućnost da neki komercijalni profil koji ulazi u okvire P2 profila neće moći biti podržan njime, osobito što su brzine veće i konkretna duljina pretplatničke petlje veća.

T-Com je imao prijedlog Statičkog plana i plana upravljanja paricama koji bi kroz veći ukupan broj profila koji bi se razlikovali kroz tri kategorije brzine i dvije kategorije kvalitete usluge jamčio veće minimalne brzine u pojedinim slučajevima. Međutim, isti je odbijen od strane HAKOM-a kao previše složen i kompliciran za implementaciju.

5) Poglavlje 9 „Prijelazne i završne odredbe“

Uzimajući u obzir naše komentare pod točkom Ad 2.2. gore, te tamo predložene rokove za implementaciju i početak primjene Statičkog plana, potrebno je izmijeniti datum stupanja na snagu Statičkog plana.

Prijedlog:

„Ovaj Dodatak 28.18. Standardne ponude stupa na snagu i počinje se primjenjivati po isteku devet (9) mjeseci objave Standardne ponude.“